



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 97/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. mája 2003 v senáte v konaní o sťažnosti D. V. G., bytom M., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 24/01 takto

r o z h o d o l :

Základné právo D. V. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 24/01 **n e b o l o p o r u š e n é .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 5. marca 2002 doručené podanie D. V. G. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom M., označené ako sťažnosť, podané v ruskom jazyku, ktoré na základe výzvy ústavného súdu z 3. apríla 2002 doplnil podaním doručeným ústavnému súdu 6. mája 2002 prostredníctvom svojho právneho zástupcu, ku ktorému bolo pripojené aj splnomocnenie pre zvoleného advokáta na zastupovanie sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ ním namietol

porušenie jeho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 24/01.

Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku z 13. augusta 2002 k sťažovateľom namietanému porušeniu označeného základného práva uviedol:

„Okresný prokurátor v Bratislave I dňa 23. 3. 2001 podal obžalobu pre trestný čin podvodu spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 250 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. na obž. G. a obž. I. L.

Dňa 11. 4. 2001 predseda senátu určil termín hlavného pojednávania na deň 21. 5. 2001.

Pojednávanie odročené na deň 8. 6. 2001 z dôvodu práceneschopnosti obhajcu JUDr. D. D.

Pojednávanie odročené na deň 20. 6. 2001 z dôvodu neprítomnosti svedka.

Dňa 20. 6. 2001 vyhlásený rozsudok. Dňa 25. 6. 2001 rozsudok expedovaný stranám.

Dňa 17. 7. 2001 predložený spis v dôsledku odvolania obž. G. a prokurátora Krajskému súdu v Bratislave.

Dňa 30. 8. 2001 zrušil Krajský súd v Bratislave rozsudok a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

Spis vrátený z Krajského súdu v Bratislave dňa 17. 9. 2001.

Dňa 28. 9. 2001 spis predložený NS SR so žiadosťou o predĺženie lehoty trvania väzby.

NS SR dňa 23. 10. 2001 rozhodol o predĺžení lehoty trvania väzby. Spis súdu vrátený dňa 29. 10. 2001.

Na hlavnom pojednávaní dňa 5. 11. 2001 vyhlásený rozsudok.

Rozsudok bol expedovaný stranám dňa 23. 11. 2001.

Dňa 20. 12. 2001 spis predložený Krajskému súdu v Bratislave v dôsledku odvolania obžalovaného a prokurátora.

Dňa 31. 1. 2002 rozsudok zrušený a vec vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie. Spis sa súdu vrátil dňa 8. 2. 2002.

Dňa 13. 2. 2002 určený termín hlavného pojednávania na deň 20. 3. 2002.

Pojednávanie zo dňa 20. 3. 2002 odročené na termín 24. 4. 2002 z dôvodu neprítomnosti obž. G. a jeho obhajcu JUDr. Ch.

Dňa 3. 4. 2002 predložený spis NS SR na rozhodnutie o predĺžení lehoty trvania väzby u obžalovaných.

NS SR rozhodol o predĺžení väzby dňa 17. 4. 2002.

Na hlavnom pojednávaní dňa 24. 4. 2002 obhajca obž. G. namietal vecnú príslušnosť Okresného súdu Bratislava I.

Pojednávanie bolo odročené na neurčito a spis bol zaslaný NS SR na zaujatie stanoviska k vecnej príslušnosti.

NS SR dňa 18. 6. 2002 vrátil spis s tým, že s vecnou príslušnosťou sa musí vysporiadať okresný súd.

Dňa 9. 7. 2002 okresný súd uznal svoju vecnú príslušnosť a určil termín hlavného pojednávania na deň 14. 8. 2002.“

Z listu predsedu okresného súdu zo 4. novembra 2002 vyplýva, že:

„Spis bol dňa 30. 9. 2002 predložený Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní.

Dňa 26. 10. 2002 na verejnom zasadnutí odvolací súd oboch obž. prepustil z väzby na slobodu (sp. zn. 3 To 195/02).

Obaja obž. vzniesli námietku zaujatosti senátu KS v Bratislave.“

V doplnení sťažnosti z 29. apríla 2002 sa uvádza:

«Dňa 26. 10. 1999 som bol uznesením Okresného súdu Bratislava I vzatý do väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por. ako obvinený z tr. činu podvodu podľa § 9 ods. 2, § 250 ods. 1, ods. 4 Tr. por. Pripravné konanie v mojej trestnej veci prebiehalo až do 23. 3. 2001, kedy bola na Okresnom súde Bratislava I podaná obžaloba. Po uplynutí 6 mesiacov mi Okresný súd predĺžil väzbu na ďalších 6 mesiacov, a to až do 25. 10. 2000. Nakoľko orgány činné v trestnom konaní nepovažovali výsledky vyšetrovania za dostatočné, Okresný súd Bratislava I rozhodol opäť o predĺžení väzby do 25. 2. 2001.

Ani po treťom predĺžení výsledky prípravného konania stále nepostačovali na podanie obžaloby, súd rozhodol po uplynutí tejto lehoty znovu predĺžiť väzbu do 25. 3. 2001. Okolnosti podania obžaloby som popísal vyššie a je z nich zrejmé, že napriek nedostatočne zistenému skutkovému stavu sa prokurátor usiloval podať obžalobu pred uplynutím lehoty posledného predĺženia.

Dňa 21. mája 2001 sa vo veci po prvý raz konalo hlavné pojednávanie na Okresnom súde Bratislava I. Dňa 20. 6. 2001 súd na hlavnom pojednávaní vo veci rozhodol rozsudkom, v ktorom ma oslobodil spod obžaloby a zároveň vydal uznesenie, na základe ktorého som mal byť prepustený na slobodu. Príslušný prokurátor sa ešte na tomto pojednávaní proti rozsudku odvolal a súčasne podal sťažnosť proti uzneseniu o prepustení z väzby na slobodu. Týmto momentom sa príslušnosť rozhodovať o odvolaní prokurátora presunula na Krajský súd.

Chronologicky môžem vývoj mojej trestnej veci od začatia hlavného pojednávania zoradiť nasledovne:

- 21. 5. 2001 - začatie hlavného pojednávania*
- 20. 6. 2001 - Rozsudok Okresného súdu Bratislava I*
 - Odvolanie okr. prokurátora*
 - Sťažnosť okr. prokurátora*
- 17. 9. 2001 - Uznesenie Krajského súdu, ktorým rozsudok súdu I. stupňa zrušuje a vracia vec na nové konanie*
- 5. 11. 2001 - Rozsudok Okresného súdu Bratislava I*
 - Odvolanie okresného prokurátora*
 - Sťažnosť okr. prokurátora*
- 31. 1. 2002 - Uznesenie Krajského súdu, ktorým rozsudok súdu I. stupňa zrušuje a vracia vec na nové konanie*
- 24. 4. 2002 - Hlavné pojednávanie na Okresnom súde Bratislava I, odročené z dôvodu skúmania vecnej príslušnosti okresného súdu.*

Stotožňujem sa s názormi mojich obhajcov JUDr. F. a JUDr. K., ktoré vyjadrili v stanoviskách k odvolaniam Okresného prokurátora. Tieto stanoviská poukazujú na fakt, že celé konanie pred súdom trpí na nedostatky zbytočne zdĺhavého a neefektívneho prípravného konania, ktoré neposkytlo dostatočné podklady a zistenia o skutku uvedenom v obžalobnom návrhu. Vo vzniknutej situácii je súd nútený dopĺňať dokazovanie, čo neprispieva k rýchlosti prejednávania veci.

Konanie pred súdom prebieha prakticky už 1 rok a je zrejmé, že vo veci nedošlo k nijakému pokroku. Po takom dlhom období vznikla na strane obhajoby pochybnosť o vecnej príslušnosti Okresného súdu na prejednanie veci a vývoj problému naznačuje, že námietka nepríslušnosti je dôvodná. Súd má povinnosť pred začatím konania skúmať svoju príslušnosť na konanie. Pochybenie súdu v tejto otázke je jednak porušením môjho ústavného práva na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 Ústavy SR a zároveň v mojom prípade nepochybne prispieva k zbytočným prieťahom v konaní.

Od začatia prípravného konania (26. 10. 1999) až do súčasnosti som vo výkone väzby a domnievam sa, že postupom orgánov prípravného konania ako aj postupom súdu bolo porušené moje ústavné právo zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, cit.:

„Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov...“

Ako som už uviedol, napriek svojej dĺžke prípravné konanie neprinieslo dostatočné dôkazy a vysvetlenia na objasnenie skutkového stavu v rozsahu potrebnom na rozhodnutie vo veci.

Napriek tomu, alebo práve z uvedeného dôvodu, vo veci prebieha zdĺhavé konanie pred súdom, pričom v tejto fáze vývoja mojej trestnej veci už strácam nádej na skoré konečné rozhodnutie, žiadam, aby Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí konštatoval, že v predmetnom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod spisovou značkou 1 T 24/01 bolo postupom orgánov prípravného konania a postupom Okresného súdu Bratislava porušené ústavné právo obvineného D. V. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.»

Okresný súd a sťažovateľ súhlasili s upustením od verejného ústneho pojednávania vo veci.

II.

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ ide o to, že „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“. Námietku vzniesol v trestnom konaní súdnom vo veci, v ktorej bol obžalovaný.

U každej trestne stíhanej osoby, na ktorú už bola podaná obžaloba, ide podľa čl. 46 ods. 1 ústavy o právo, aby o oprávnenosti tejto obžaloby rozhodol nezávislý a nestranný súd, a podľa čl. 48 ods. 2 ústavy o právo, aby sa táto obžaloba (jeho vec) verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Realizácii tohto základného práva napomáhajú viaceré ustanovenia Trestného poriadku. Podľa ustanovenia § 181 ods. 2 citovaného zákona po podaní obžaloby súd rozhoduje samostatne všetky otázky súvisiace s ďalším konaním a je povinný - nevyčkávajúc na ďalšie návrhy - urobiť všetky rozhodnutia a opatrenia, ktoré sú potrebné na vybavenie obžaloby, na skončenie veci a na výkon súdneho rozhodnutia. Podľa ustanovenia § 2 ods. 4 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní vrátane súdu musia trestné veci prejednávať čo najrýchlejšie a dôsledne zachovávať občianske práva zaručené ústavou. Postup a rýchlosť konania súdu musia, samozrejme, vychádzať z účelu Trestného poriadku podľa ustanovenia § 1 ods. 1 a byť v súlade so základnými zásadami trestného konania vrátane náležitého zistenia skutkového stavu veci a voľného hodnotenia dôkazov podľa ustanovenia § 2 ods. 5 a ods. 6.

Ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre zastáva názor, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Samotným prerokovaním veci pred orgánom verejnej moci sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby orgán verejnej moci vec prerokoval. Základné právo

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa realizuje až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa jej práv (II. ÚS 813/00 a iné).

V trestnom konaní súdnom, v ktorom sa koná a rozhoduje o obžalobe, je ústavne situácia odlišná len v tom, že na súd sa s návrhom na rozhodnutie obracia vždy prokurátor. Podľa ustanovenia § 180 ods. 1 Trestného poriadku trestné stíhanie pred súdom sa koná len na podklade obžaloby, ktorú podáva a pred súdom zastupuje prokurátor. Z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy možno potom povedať, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty osoby, na ktorú bola podaná obžaloba. Obžalovaná osoba má zásadne záujem na tom, aby konanie končiace sa právoplatným súdnym rozhodnutím buď potvrdilo prezumpciu jej neviny (oslobodenie spod obžaloby alebo zastavenie konania), alebo v prípade uznania viny a uloženia trestu ukončilo stav právnej neistoty.

III.

Ústavný súd pri posudzovaní, či v konkrétnej veci došlo ku zbytočným prietáhom, vychádzal z troch základných kritérií, ktorými sú právna zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu.

Z obsahu sťažnosti, jej doplnení, vyjadrenia okresného súdu, obsahu spisu a odpisov rozsudkov v trestnej veci sťažovateľa ústavný súd dospel k týmto zisteniam a záverom:

Konanie na okresnom súde sa začalo podaním obžaloby 23. marca 2001, v ktorej bol sťažovateľ obvinený zo spáchania trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona na skutkovom základe, ktorý bol uvedený vo výrokovej časti obžaloby.

1. V trestnej veci sťažovateľa sa zisťoval skutok s kvalifikovanou skutkovou podstatou trestného činu podvodu (§ 250 ods. 1 a 4 Trestného zákona) spáchaného v spolupáchateľstve. Takéto trestné veci prax všeobecných súdov považuje za skutkovo zložitú, najmä ak ide o tzv. ekonomickú kriminalitu súvisiacu s novými formami podnikania

a novou daňovou sústavou. V konaní okresný súd vykonal množstvo dôkazov, najmä svedeckými výpoveďami, ale aj ostatnými dôkaznými prostriedkami. Okresný súd odstraňoval rozpory vo výpovediach spoluobžalovaného, ktorý pôvodné priznanie odvolal a uvádzal úplne iné skutočnosti než v prípravnom konaní. Preto ústavný súd konštatuje, že trestná vec sťažovateľa bola skutkovo i právne zložitá, pričom ústavný súd zdôrazňuje najmä skutkovú komplikovanosť prípadu spôsobenú zásadnou zmenou postoja spoluobžalovaného sťažovateľa oproti jeho výpovedi a priznaniu v prípravnom konaní. Skutková náročnosť veci vyplýva aj z obsahu rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými bol prvostupňový rozsudok dvakrát zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2. Správanie sťažovateľa podstatnejším spôsobom neprispelo k celkovej dĺžke konania, aj keď jedno hlavné pojednávanie bolo zmarené v dôsledku jeho neprítomnosti a neúčasti jeho obhajcu (20. marec 2002) a sťažovateľ uplatnil námietku nedostatku vecnej príslušnosti okresného súdu, ktorá bola neopodstatnená.

3. Postup okresného súdu od podania obžaloby (23. marca 2001) bol, ako to vyplýva z obsahu spisu a prehľadu úkonov, plynulý. Okresný súd pravidelne nariadľoval hlavné pojednávania, na každý úkon sťažovateľa reagoval včas, urýchlene vyhotovil každé rozhodnutie a včas ho aj doručoval. Vo veci okresný súd vyniesol tri rozsudky. Prvý rozsudok vyhlásil už 20. júna 2001, druhý rozsudok vyhlásil 5. novembra 2001 a napokon posledný rozsudok vyniesol 25. septembra 2002. Prvé dva rozsudky boli zrušené odvolacím súdom a tretí rozsudok, ako to vyplýva z predložených rozsudkov, bol potvrdený, pretože krajský súd uznesením sp. zn. 3 To 195/02 z 21. novembra 2002 zamietol odvolania oboch obžalovaných podľa § 256 Trestného poriadku.

Podľa názoru ústavného súdu nemôže ísť na ťarchu okresného súdu to, čo uviedol sám sťažovateľ, keď konštatoval, že: *„celé konanie pred súdom trpí na nedostatky zbytočne zdĺhavého a neefektívneho prípravného konania, ktoré neposkytlo dostatočné podklady a zistenia o skutku uvedenom v obžalobnom návrhu. Vo vzniknutej situácii je súd nútený dopĺňať dokazovanie, čo neprispieva k rýchlosti prejednania veci“*.

Opierajúc sa o uvedené tri kritériá ústavný súd je toho názoru, že v trestnej veci sťažovateľa a pri takej komplikácii, ktorá bola vytvorená zmenou výpovedí spoluobžalovaného, je 18 mesiacov (čas, za ktorý okresný súd vo veci rozhodol tak, že jeho rozhodnutie bolo potvrdené aj v odvolacom konaní) primeraným časom na jej prejednanie a rozhodnutie konečným rozsudkom. Počas celej tejto doby okresný súd konal plynulo, efektívne, zohľadňujúc aj záväzný právny názor odvolacieho súdu.

Preto ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.